

Проблеми створення ефективної системи фінансового контролю

Одним із пріоритетних завдань держави в умовах загострення кризових явищ у розвитку національної економіки є налагодження ефективної системи фінансового контролю.

Фінансовий контроль пов'язаний з реалізацією фінансової політики держави. У процесі досягнення мети й завдань фінансової політики здійснюється вплив фінансів на економічний і соціальний розвиток суспільства, адже завданням фінансової політики держави є пошук оптимальної моделі формування, розподілу й використання фінансових ресурсів. Призначення фінансового контролю при цьому полягає у сприянні успішній реалізації фінансової політики держави в цілому, забезпеченні процесу ефективного формування, розподілу й використання фінансових ресурсів в усіх сферах господарювання.

Головним завданням фінансового контролю є підтримка фінансової дисципліни, запобігання фінансовим правопорушенням і застосування заходів примусу за їх вчинення.

Дотримання фінансової дисципліни передбачає створення умов для чіткого виконання встановлених розпоряджень і порядку утворення, розподілу і використання грошових фондів держави, суб'єктів місцевого самоврядування, підприємств, організацій, установ. Вимоги фінансової дисципліни розповсюджуються не тільки на підприємства, організації, установи, громадян, а й на органи державної влади та місцевого самоврядування, їх посадових осіб. Тим самим фінансовий контроль забезпечує інтереси держави, муніципальних утворень, а також сприяє дотриманню прав та інтересів конкретних громадян, підприємств, установ.

Оскільки вимоги фінансової дисципліни стосуються всіх учасників фінансових правовідносин, то незаконність дій окремих суб'єктів може призвести до спотворення фінансової політики й зашкодити досягненню запланованих цілей і завдань. Якщо в процесі фінансового контролю виявляються постійні порушення вимог законодавства в галузі фінансової діяльності багатьма суб'єктами, то це може свідчити, що фінансова політика не враховує їхніх інтересів. У такому випадку необхідне коригування цієї політики, оскільки жодне посилення контролю не дасть бажаних результатів, доки фінансова політика держави не буде враховувати інтереси всіх суб'єктів фінансових відносин, забезпечуючи при цьому загальний публічний інтерес.

Ефективність фінансового контролю передбачає необхідність глибокого економічного аналізу фінансово-господарської діяльності, розробки контролюючими органами пропозицій щодо поліпшення якості роботи об'єктів перевірки.

Однією з форм фінансового контролю виступає «контроль гривнею», який властивий сфері комерційних відносин. Це контроль за фінансово-господарською діяльністю підприємств, об'єднань, організацій за допомогою таких економічних категорій, як ціна, собівартість, прибуток тощо, при використанні системи фінансування, кредитування, розрахунків. Такий контроль дає змогу визначити якість роботи підприємств та економічно впливати на нього. Наприклад, аналіз прибутку підприємства, його обсягу, джерел отримання (або причин неотримання) виявляє результати роботи підприємства, а несвоєчасність повернення позики, одержаної в банку, сигналізує про неблагополучний фінансовий стан підприємства.

На сучасному етапі відбулися зміни в організації фінансового контролю та в його змісті.

В умовах переходу до ринкових відносин, господарської самостійності підприємств, організацій, установ посилилося значення повсякденного внутрішньогосподарського самоконтролю, контролю власників, більш глибоким, неформальним став контроль з боку

представницьких органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

За роки незалежності України значно впорядковано законодавчу та нормативну базу з питань господарської діяльності державних і комунальних підприємств, бюджетних установ та організацій, а також підприємств недержавної форми власності. Одним із найважливіших кроків у цьому напрямку стало ухвалення Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та низки підзаконних актів, серед яких – національні стандарти (положення) бухгалтерського обліку, плани рахунків бухгалтерського обліку та інструкції з їх застосування, інші нормативно-правові акти з обліку і звітності у державному та комунальному секторах економіки. Цим встановлено єдині підходи до ведення обліку і складання звітності, що дає змогу отримувати достовірну інформацію про діяльність підприємств, установ та організацій всіх форм власності.

На даний час законодавчо розмежовано повноваження і функції контролюючих органів, чітко визначено сфери контролю. Більшість контролюючих органів врегулювали питання взаємодії і координації діяльності з аналогічними структурами.

Однак, незважаючи на ці та інші заходи, рівень фінансової дисципліни у бюджетній сфері, державному та комунальному секторах економіки залишається в окремих випадках низьким та вимагає вирішення ряду важливих проблем.

У першу чергу, необхідно здійснити заходи, які б забезпечили повноту сплати податків. При цьому доцільно створити відповідні муніципальні комісії для посилення контролю у даній сфері.

Ще однією проблемою є прозорість контролю за державними витратами. Потреба врегулювання цієї проблеми виникла вже давно. Зарубіжний досвід свідчить, про можливість контролю за кожною витраченою копійкою. Дана проблема ускладнюється масштабами перевірки, у зв'язку з необхідністю організації контролю за ефективністю управління

фінансами держави. Кожний рядок бюджету має бути розписаний за галузевим, територіальним та поелементним розрізами. Слід уникати ситуацій, за яких в бюджеті планується одна цифра, а бюджетні установи, самотійно затверджуючи кошторис, виходять на іншу. У такій ситуації управляти бюджетом неможливо. Сума, яка записана у кошторисі, повинна бути незмінною. При цьому необхідно передбачити сувору відповідальність керівника і головного бухгалтера за порушення цих вимог. Крім того, слід внести зміни до законодавства стосовно порушення кримінальної, матеріальної і адміністративної відповідальності за надлімітне і нецільове використання бюджетних коштів.

Наступна проблема стосується зміцнення дисципліни у державному секторі. Зазначимо, що ще за часів перебудови державна власність, як правило, використовувалась у приватних інтересах. За будь-якої системи власник повинен самотійно вирішувати, куди спрямовувати кошти. Сьогодні у нас склалась парадоксальна ситуація: власник, або ж уповноважений орган стосовно державної власності, не має права розпоряджатися власними коштами. За таких умов необхідно, щоб кошториси, або фінансові плани підприємств державної власності узгоджувалися з власником, тобто, з органом, уповноваженим управляти державним майном.

Вважаємо, що вирішення розглянутих у статті проблем сприятиме підвищенню ефективності фінансового контролю та якості відповідних управлінських рішень у процесі реалізації фінансової політики держави.

Список використаних джерел

1. Про державний фінансовий контроль: проект Закону України від 8 лют. 2008 р. : No 2020 [Електронний ресурс]. –Режим доступу : http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=316638

2. Стратегія розвитку системи державного фінансового контролю, що здійснюється органами виконавчої влади: постанова Кабінету Міністрів України від 24 черв. 2003 р. : №1156 // Офіц. вісн.України. –2003. –№31. –С. 1613.

3. Шорина Е.В. Контроль за деятельностью органов государственного управления в СССР/ Е. В. Шорина. –М.: Наука, 1981.–301 с.

4. Ловінська Л.Г.Організація бухгалтерського обліку та фінансового контролю в сучасних умовах господарювання в Україні: монографія/ Л. Г. Ловінська, І.Б.Стефанюк. –К. : НДФІ, 2006. –240 с.

5. Контроль і ревізія: підручник/ Ф. Ф. Бутинець, В. П. Бондар, Н. Г.Виговська, Н. І. Петренко; за ред.проф. Ф. Ф. Бутиця.–4-е вид., допов. і переробл. –Житомир: ПП Рута, 2006. –560 с.

6. Дрозд І.К.Державний фінансовий контроль : навч. посіб. / І. К. Дрозд, В.О.Шевчук.–К.: ТОВ "Імекс-ЛТД", 2007.–304 с.

7. Монаєнко А.О.Правові основи державного фінансового контролю: навч. посіб. / А. О. Монаєнко. –Запоріжжя: КПУ, 2008. –152 с.

8. Усач Б.Ф.Контроль і ревізія: підручник/ Б. Ф. Усач. –6-те вид., стер.–К. : Знання-Прес, 2005. –253 с.

9. Жук Л.А. Господарське право : навч. посіб. / Л. А. Жук, І. Л. Жук, О. М. Неживець.–К. : Кондор, 2003.–400 с.

10. Осовська Г.В. Економічний словник/ Г.В.Осовська, О.О.Юшкевич, Й.С.Завадський. –К. : Кондор, 2007. –358 с.